

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวซึ่งอยู่ในวงศ์ที่ใหญ่ที่สุดของพืชมีดอก มีมากถึง 25,000 ชนิด หรือมากกว่า หลากหลายลักษณะไปตามชนิดและพันธุ์กระจายอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก (ครรรชิต, 2547) ประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้หลายชนิด และเป็นประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีกล้วยไม้พื้นเมืองมากมาย ทั้งในพวกที่เป็นกล้วยไม้ดิน และกล้วยไม้อากาศ แต่ละชนิดล้วนมีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นดังกล่าวนี้เองจึงทำให้มีการนำเอากล้วยไม้ป่าหลายชนิดที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ มาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยไม่คำนึงถึงว่าการที่กล้วยไม้ป่าจะกระจายพันธุ์ได้ตามธรรมชาตินั้น จะต้องมิดินแม่ของพันธุ์ไม้เหล่านั้นเจริญเติบโตในแหล่งกำเนิดและแหล่งกระจายพันธุ์ ในปริมาณที่มากพอด้วย จึงจะเกิดลูกหลานสืบทอดต่อเนื่องไปได้ ดังนั้นกล้วยไม้ป่าเหล่านั้นจึงมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ไปจากแหล่งกำเนิดตามธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นทุกที ประกอบกับปัจจุบันภัยธรรมชาติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ได้เกิดอย่างรุนแรงมากขึ้นด้วย จึงมีส่วนทำให้การสูญหายของพันธุ์กรรมกล้วยไม้ป่าเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะกล้วยไม้ในกลุ่มที่เป็นกล้วยไม้ดินที่มีโอกาสสูญหายไปกับภัยธรรมชาติเช่น ไฟป่า น้ำหลาก และการพังทลายของดิน เป็นต้น

กล้วยไม้ในสกุล *Calanthe* ของไทยส่วนใหญ่มีความสวยงาม โดยเฉพาะดอกที่มีเอกลักษณ์ที่สะดุดตา จึงทำให้มีการนำเอากล้วยไม้สกุลนี้ออกมาจากแหล่งเจริญเติบโตในธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น โดยปราศจากการปลูกทดแทน เอื้องน้ำตันซึ่งเป็น *Calanthe* ชนิดหนึ่ง (*C. cardioglossa* Schltr.) ที่พบขึ้นอยู่ตามป่าดิบเขาในแทบทุกภาคของประเทศไทย (สลิล และ นฤมล, 2545) เป็นกล้วยไม้ดินที่มีดอกสวยงาม ดอกมีหลายสี ตั้งแต่เกือบขาว ชมพูอ่อน ชมพูแก่ และชมพูอมม่วง นอกจากนี้แล้วดอกเหล่านั้นยังมีการเปลี่ยนสีไปตามอายุของดอกอีกด้วย ทำให้ดอกในช่อเดียวกันมีสีแตกต่างกันไปตามอายุของดอก ซึ่งทยอยกันบานและโรยจากโคนช่อไปหาปลายช่อ (อบฉันท, 2543) ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้ทำให้เอื้องน้ำตันมีความโดดเด่นและเป็นที่ต้องการของผู้คน

เอื้องน้ำตันที่เจริญเติบโตในแหล่งที่มีนิเวศวิทยาแตกต่างกันในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ขุนแม่กวงนั้นมีลักษณะทางสัณฐานของหัว ใบ และดอกแตกต่างกัน (ฉันทนา, 2549) โดยเฉพาะ
มีความผันแปรค่อนข้างสูงในลักษณะของดอก ทำให้ป็นต้นพันธุ์ที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์
พันธุกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคต การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะของเอื้องน้ำตัน
ที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งการเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน 3 แหล่ง ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
ขุนแม่กวง เพื่อการบันทึกไว้เป็นข้อมูลจำเพาะและเอกลักษณ์ของต้นพืชเหล่านั้น เพื่อประโยชน์
ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์กล้วยไม้ดินชนิดนี้อย่างยั่งยืนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved